

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

 ΑΡΙΘΜ. 12 -- Αύγουστος 1842. — ΤΟΜ. Α'.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΛΙΘΩΝ.

[Συνέχεια από 'Αριθ. 11. Σελ. 334 και τέλος.]

Ὁ Γρανάτης, τουργισί Σεϊλάν. Ὁ πολυτιμότερος οὗτος λίθος ἔχει χρῶμα κόκκινον πολυειδές, καὶ σπανίως πράσινον, ἢ κίτρινον. Ἐνίοτε ὑπάρχει κοκκωτός, καὶ ἐνίοτε κρυσταλλωτός, καὶ ἔχει μεγέθη διάφορα ὥστε εὐρίσκεται ἰσομεγέθης μὲ κόκκον σινάπεως, καὶ ἄλλοτε ἔχων δακτύλων τινῶν μέγεθος. Ἀπαντᾷται δὲ ἐνσπαρμένος ἐντὸς τοῦ οφίτου, τοῦ λεπιδωτοῦ κοκκολίθου, τῆς στιλπναργίλου, καὶ τῆς σχισταργίλου, ἢ καὶ εἰς τὰ ὀριζόντια τοῦ αμμολίθου στρώματα σισσερευμένος, καὶ προσέτι μοναδικὸς εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς ψῆφος. Ἡ σκληρότης αὐτοῦ ὑπερβαίνει ὀλίγον τὴν τοῦ κρυσταλλοῦ. Ἐνίοτε ὑπάρχει διαφανής, καὶ ἄλλοτε ἀδιαφανής, ὅστις περιέχει καὶ πλείονα μέρη σιδήρου. Οἱ διαφανεῖς εἶναι τιμιώτεροι, μάλιστα ὅταν ἔχωσι τὸ χρῶμα τοῦ ἀνθους τῆς ροδιάς· ὅθεν ὀνομάσθη καὶ ὁ λίθος διότι τὸ ρόδιον, λέγεται λατινιστὶ γρανάτα.

Οἱ γρανάται εὐρίσκονται εἰς τοὺς πλείστους τῆς Ευρώπης τόπους, καὶ ἔτι ἐπὶ τὴν Ἀσίαν. Οἱ κάλλιστοι ὁμῶς εὐρίσκονται κατὰ τὴν Βοημίαν, ὅθεν διαδίδονται εἰς τὴν λοιπὴν Ευρώπην. Οἱ μεγαλύτεροι γρανάται γίνονται δακτυλίδια, οἱ δὲ μικρότεροι ἀκονίζονται εἰς μύλους, καὶ ἔπειτα τρυπῶνται, τοὺς ὀπούς κριμαῶσι περὶ τὸν λαιμὸν αἱ γυναῖκες ὡς μαργαριτάρια.

Ὁ Πρασίτης Ὀδτος ἔχει χρῶμα ὀμαρὸν πρῶ-

σου, καὶ ὑφὴν λεπιδοτὴν, καὶ εὐρίσκεται ἐπὶ τὴν Σαξωνίαν καὶ Βορμίαν. Ἐπειδὴ ἐντὸς τοῦ νεροῦ γίνεται τὸ χρῶμα αὐτοῦ ἀμαυρότερον, διὰ τοῦτο οἱ πωληταὶ ἀποθέτουσιν αὐτὸν εἰς τόπον ὑγρὸν, καὶ οὕτω τὸν πωλοῦσιν ἀκριβώτερον.— Ὁ Χρυσόπρασος (Σερσιε̄ τουρκιστί) εἶναι εἶδος τοῦ αὐτοῦ λίθου, καὶ ἔχει χρῶμα φωτεινότερον, μεταπίπτου ὀλίγον εἰς τὸ κίτρινον, ἢ αἰθόν. Εὐρίσκεται οὗτος ἐπὶ τὴν Σελησίαν, καὶ κατασκευάζονται ἐξ αὐτοῦ κεφάλια ράβδων, ἐνώτια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Τὸ Περούζιον (περουζέ̄ τουρκιστί, ἔθεν καὶ οἱ ἡμέτεροι περουζές̄ λέγουσιν.) Ἡ ὑφὴ τοῦ λίθου τούτου εἶναι λεπιδοειδής, καὶ τὸ χρῶμα γαλιανοπράσινον, τὸ ὁποῖον ἐξαλείφεται διὰ τοῦ πυρός. Εὐρίσκεται δὲ κατὰ τὰ ὑψηλὰ βουνὰ τοῦ Χορασάν, ἰσομεγέθης τὸ πολὺ μὲ καρίδιον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως εἰς μικρότερα κομμάτια. Πρὸς τούτοις γίνεται καὶ ἔντεχνον περούζιον ἐκ τοῦ ὀδόντος τοῦ ἐλέφαντος ὅθεν τινὲς ὑπέλαβον τὸ ἀληθές̄ περούζιον ὡς ἀπολίθωμα ἐλεφαντίνου ὀδόντος, ἀλλ' ἠπατήθησαν.

Τὸ Λαζούριον (ἡ λέξις εἶναι Περσικὴ, καὶ σημαίνει γαλανόν). Οὗτος ὁ πολῦτιμος λίθος ἔχει χρῶμα γαλανὸν ὡραῖον, καὶ ἐνίοτε ἐμπεριέχει κηλίδας χρυσοχρέους, αἱ ὁποῖαι παριστάνουσιν αὐτὸν λαμπρότερον ἐκλαμβάνονται ὅμως ὡς ἐλάττωμα. Πατρίς αὐτοῦ εἶναι ἡ Περσία, ἡ Βουχάρα, καὶ ἡ Κίνα· πρὸ καιροῦ ὅμως τινὸς εὐρέθη καὶ κατὰ τὴν Σιβηρίαν. Τὸ χρῶμα αὐτοῦ δὲν ἐξαλείφεται ὑπὸ τοῦ πυρός. Εἶναι ἀδιαφανής, καὶ ἐνίοτε εὐμεγέθης. Ἐκ τῶν μικρῶν αὐτοῦ κομματίων κατασκευάζεται εἰς χρῆσιν τῶν ζωγράφων χρῶμά τι γαλανόν, ὡραιότατον καὶ πολῦτιμον. Ἐκ δὲ τῶν μεγάλων κομματίων, τὰ ὁποῖα ἔχουσι βάρους τινῶν ὀκάδων, γίνονται παντοδαπῆ λεπτεργήματα, οἷον ταμβακίραι, θῆκαι ὡρολογίων, λαβαὶ μαχαιρίων κ τ. λ. Εἰς τὸ παρά τὴν Πετρούπολιν βασιλικὸν παλάτι Ἰσάρσκος—Σελὸ εἶναι ἐπιστρωμένοι τοῖχοι τινῶν θαλάμων μὲ ἤλε-

κτρον, μεταξύ τοῦ ὁποίου εἶναι προσηρμοσμένα εὐφυῶς καὶ κομμάτια λαζουρίου.— Ὁ Ἀρμένιος Λίθος εἶναι εἴτε ἐς λαζούριον, τὸ ὁποῖον οὔτε στιλβώνεται, οὔτε σπινθοβαλεῖ διὰ τοῦ χάλυβος, καὶ ἐντὸς τοῦ πυρὸς χάνει τὸ χρῶμά του. Ταῦτο εὐρίσκεται καὶ εἰς ἄλλους τόπους, καὶ κατασκευάζεται ὡσαύτως καὶ ἐξ αὐτοῦ χρῶμα γυλανόν· ἀλλὰ δὲν εἶναι διαρκές.

Ὁ Τουρμαλίνοσ. Οὗτος ὁ λίθος ἀνάγεται εἰς τὸ γένος τοῦ πυρίτου. Τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἴθρον, πράσινον, ἢ μελανόν. Οἱ αἴθοι εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διαφανεῖς· οἱ δὲ μελαναὶ ἀδιαφανεῖς. Ὑπάρχουσι καινῶς ὡς στύλοι τρίγωνοι, ἢ ἐννεάγωνοι, ἔχοντες παλλᾶκας καὶ γραμμάς κατὰ τὸ μῆκος. Τὸ μῆκος τῶν μεγάλων ὑπερβαίνει ὀλίγον τὸν ἕνα δάκτυλον· τὸ δὲ πλάτος εἶναι ἑνὸς δακτύλου καὶ ἡ παχύτης $\frac{3}{4}$ τοῦ δακτύλου.

Ὁ λίθος αὐτὸς θερμαινόμενος κατὰ τὸ δέον, καὶ μάλιστα εἰς βραστὸν νερόν, ἠλεκτρίζεται καθ' ὑπερβολήν· ὡσαύτως ἠλεκτρίζεται καὶ ψυχραίνόμενος, ἀλλὰ μετριώτερον. Ἡ ἠλεκτρικὴ δύναμις πρᾶσγίνεται εἰς δύο σημεῖα, ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡς πόλοι, καὶ κεῖνται κατ' εὐθεῖαν ἀντικρὺ τοῦ κέντρου τοῦ λίθου, καθ' ὃ μέρος ἀπευθύνονται αἰλεπίδες, ἢ αἰγραμαὶ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδιαφανές. Ὅταν διαθερμαίνηται ὁ λίθος, τὸ μὲν ἐν ἄκρον αὐτοῦ γίνεται καταφατικόν, ἥτοι ἀποκτᾷ δύναμιν ἐλκυστικὴν· τὸ δὲ ἄλλο ἀποφατικόν, ἥτοι ἀποκτᾷ δύναμιν ὠθιστικὴν. Διὰ τοῦτο ὅταν ιεθῇ εἰς στάκτην θερμὴν, καὶ διαθερμανθῇ κατὰ τὸ δέον· τὸ μὲν ἐν ἄκρον αὐτοῦ ἔλκει τὴν στάκτην, τὸ δὲ ἄλλο ἀπωθεῖ αὐτήν. Ἐὰν δὲ θερμαίνηται τὸ ἐν ἄκρον αὐτοῦ, τὸ δὲ ἕτερον ψυχραίνηται ἐν ταύτῳ, τότε καὶ τὰ δύο ἄκρα ἀποκτᾷσι τὴν αὐτὴν ἠλεκτρικὴν δύναμιν. Ἐὰν δὲ μόνον τὸ ἐν ἄκρον πάθῃ μεταβολὴν τῆς κράσεως· τότε μόνον τοῦτο ἀποκτᾷ δύναμιν ἠλεκτρικὴν. Ὅταν τρίβηται τὸ ἐν ἄκρον αὐτοῦ, ἢ καὶ τὰ δύο ὁμοῦ, ἀποκτᾷσι καταφατικόν ἠλεκτρισμόν. Ἐὰν, ἐν ᾧ δια-

θερμαίνεται, ἢ ψυχραίνεται ὁ λίθος, ἐγγιχθῆ ὑπὸ ἄλλου σώματος· τότε ἀντιστρέφεται ἡ ἠλεκτρικὴ αὐτοῦ δύναμις· ἐπὶ παραδείγματος εἴαν θερμαίνηται εἰς τὴν χεῖρα· τότε τὸ εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα καταφατικὸν αὐτοῦ ἄκρον γίνεται ἀποφατικόν· τὸ δὲ ἀποφατικὸν γίνεται καταφατικόν. Ἐάν ὁ λίθος διαιρεθῆ εἰς μέρη τινὰ σώζουσι καὶ ταῦτα τὴν αὐτὴν ἠλεκτρικὴν ἰδιότητα, κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἀκεραίου. Δύω ἠλεκτρισμένοι τουρμαλίνοι συνανθέλκονται, καὶ συγκολλῶνται κατὰ τὰ ἐναντία ἄκρα. Ἐάν δὲ ἐκπυρωθῆ ὁ τουρμαλίνος, καὶ βαπτισθῆ οὕτως εἰς τὸ νερόν· τότε διαρρήγνυται, καὶ χάνει τὴν ἠλεκτρικὴν ἰδιότητα.

Ὁ Τουρμαλίνος ἐφέρθη πρῶτον ἀπὸ τῆς Κεϋλόνης· ἔπειτα ὁμοῦς ἀνεκαλύφθη καὶ εἰς τόπους ἄλλους. Οἱ αἰθοὶ εὐρίσκονται ἐπὶ τὴν Κεϋλόνην καὶ τὴν Ἰσπανίαν· οἱ πράσινοι ἐπὶ τὴν Βρασιλίαν, καὶ οἱ μελανοὶ κατὰ τὴν Τυρόλην, καὶ τὴν Γρηνλανδίαν. Αὐτοὶ πρὸς τοῦτοις ἀκονιζόμενοι καὶ στιλβωνόμενοι, γίνονται καὶ δακτυλίδια.

Ὁ Λαβραδόριος Λίθος. Οὗτος ἀνάγεται εἰς τὸ τοῦ πεδισπάθου γένος, διότι ἡ ὑφή αὐτοῦ εἶναι λεπιδοσιδῆς· ἔχει ὁμοῦς φύσιν τοῦ πυρίτου, ἐπειδὴ σπινδοβολεῖ διὰ τοῦ χάλυβος. Τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἶναι λευκόφαιον, καὶ ἀποστίλβει γαλανόν, πράσινον, κίτρινον, κόκκινον καὶ ἰσῶδες· ὥστε φαίνεται, ὡς ἴρις. Αὐτὸς εὐρέθη πρῶτον κατὰ τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἀμερικανῆς χερσονήσου Λαβραδόρος· ἀλλ' ἔπειτα ἀνεκαλύφθη καὶ εἰς τόπους ἄλλους, οἷον κατὰ τὴν Ἰταλίαν, παρὰ τὴν Πετρούπολιν, καὶ ἐπὶ τόπους τινὰς τῆς Γερμανίας.

Ὁ Βονόνιος Λίθος. Οὗτος εὐρίσκεται ἐπὶ τὰ γυφίνα βουνὰ τῆς Ἰταλίας, καὶ μάλιστα παρὰ τὴν Βονονίαν καὶ σπανίως κατὰ τὴν Ἑλβετίαν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰσομεγέθης καὶ ὁμοίοςχημος μὲ σῦκον ξηρόν, καὶ ἔχει χρῶμα λευκόφαιον, ἢ ὑποκίτρινον. Λεπτὸς ὢν ὑπάρχει ἡμιδιαφανῆς καὶ ἀκτινωτός. Τὰ στοιχειώδη αὐτοῦ μέρη εἶναι γῆ βαρεῖα, καὶ μεταλλικὸν ὀξειδίον· πολλάκις ὁμοῦς περιέχει τίτανον καὶ γαίας ἄλλας, καὶ ἐνί-

ατε μόρια σιδήρου. Ἔχει ἰδίωμα νὰ ῥοφᾷ τὸ φῶς, καθὼς καὶ ἄλλοι τινες λίθοι· ὅθεν εἰς τὴν τεθῆ δύο λεπτά εἰς τὸ ἡλιακὸν, ἢ ἡμερινὸν φῶς, καὶ ἔπειτα μετακομισθῆ εἰς σκοτεινὸν θάλαμον, φέγγει τέσσαρα λεπτά. Ἐὰν δὲ ἀφεθῆ εἰς τὸν ἥλιον, ἢ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας 6 λεπτά· τότε φέγγει εἰς τὸ σκοτεινὸν μέρος 18 λεπτά. Εἰς τὸ λυκαυγές, ἢ τὸ σεληνιακὸν φῶς ἀφινόμενος, δὲν ῥοφᾷ φῶς κρατούμενος ὅμως ἀντικρὺ τοῦ πυρὸς, ἢ τοῦ λύχνου, ῥοφᾷ ὀλίγον. Πάντες οἱ τοιοῦτοι λίθοι δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ ἰδίωμα, καὶ μάλιστα οἱ περιεκτικοὶ σιδήρου, οἱ ὅποιοι οὔτε ῥοφοῦσι φῶς, οὔτε φέγγουσιν εἰς σκοτεινὸν τόπον. Ὁ καθαρὸς Βονόνιος λίθος, ἀφ' οὗ τεθῆ εἰς τὸ φῶς, καὶ ἔπειτα τυλιχθῆ μὲ βαμβάκιον, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, καὶ ἐγκλεισθῆ καλῶς εἰς στενὸν καὶ στερεὸν δοχεῖον, μὴ συγχωροῦν τὴν εἴσοδον εἰς τὸν ἀέρα, συντηρεῖ τὸ ῥοφηθὲν φῶς τινὰς ἐνιαυτούς. Τὸ φυσικὸν τοῦτο ἰδίωμα τοῦ Βονονίου λίθου αὐξάνεται καὶ ἐντέχνως.

Ὁ Ἀετίτης. Ὁ λίθος οὗτος ἔχει ἐνδοθεῖν κοίλωμα ἓν, ἢ πλεῖότερα, τὰ ὅποια ἢ εἶναι κενά, ἢ γεμάτα μὲ σώματα ἄλλα, ὅσον μὲ νερὸν, γῆν, ψηφίδιον κ. τ. Ὅταν τὰ ἐγκλειστα ταῦτα σώματα δὲν ἦναι κολλημένα ἐντὸς τοῦ κοιλώματος, καὶ σείεται διὰ τῆς χειρὸς ὁ αετίτης· κινεῖται, καὶ ἀποτελοῦσι κρότον τινά, καθὼς τὰ ἐγκλειόμενα καὶ κινούμενα σώματα ἐντὸς κυτίου. Εὐρίσκονται δὲ οἱ αετίται ἐπὶ τὰ βουνά, εἰς τὰ διαρρήγματα τῶν πετρῶν, ἐπὶ τὰς πεδιάδας κ. τ. καὶ ἔχουσι παντοῦ ἀπὴ μεγάθη καὶ σχήματα. Ὁ τρόπος τῆς γενέσεως αὐτῶν εἶναι ἀγνωστος· ἐξηγοῦνται ὅμως ὡς παίγνια τῆς φύσεως. Αὐτοὶ πρὸς τοῦτοις γίνονται καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης. Ἐκπαλαί ἦσαν γνωστοὶ οἱ αετίται, καὶ ἐμυθολόγουν οἱ ἄμαθεῖς, ὅτι γεννᾶσιν αὐτοὺς οἱ αετοὶ, ὅτι κυρίως εὐρίσκονται εἰς τὰς φωλεὰς αὐτῶν, καὶ ὅτι ἔχουσι πολλὰς μυστηριώδεις ἐνεργείας ὅθεν ἐπωλοῦντο ἀκριβᾶ. Ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον τιμῶσιν αὐτοὺς οἱ δεισιδαίμονες, πιστεύοντες ὅτι οἱ ἐπιφέροντες αὐτοὺς ἀποφεύγουσι πολλοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς.